

1 SEM FYUGP GECECO1

2025

(November)

ECONOMICS

(Generic Elective Course)

Paper : GECECO1

(**Economic History of India**)

Full Marks : 60 (80 for 2023 Batch)

Time : 2 hours (3 hours for 2023 Batch)

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. তলত দিয়াবোৰৰ শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : 1×6=6

Choose the correct answer of the following :

- (a) বিখ্যাত গ্ৰন্থ 'ভাৰতৰ অৰ্থনৈতিক ইতিহাস' ৰচনা কৰিছিল

The famous book, *Economic History of India* was written by

- (i) ৰমেশ দত্ত
Romesh Dutt
- (ii) দাদাভাই নাওৰোজী
Dadabhai Naoroji
- (iii) গোপাল কৃষ্ণ গোখল
Gopal Krishna Gokhale
- (iv) ডব্লিউ . চি. বেনাৰ্জী
W. C. Banerjee

- (b) প্রাক-স্বাধীন ভাৰতত দাৰিদ্ৰ সীমাৰেখাৰ ধাৰণাটোৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা প্ৰথম ব্যক্তি আছিল _____।

In pre-independence India, _____ was the first person to discuss the concept of poverty line.

(i) ভি. কে. আৰ. ভি বাও

V. K. R. V Rao

(ii) আৰ. চি. দেশাই

R. C. Desai

(iii) দাদাভাই নাওৰোজী

Dadabhai Naoroji

(iv) এফ. শিৰাছ

F. Shirras

- (c) কোন বছৰত ভাৰতৰ প্ৰথম যাত্ৰীবাহী বেল চলিছিল ?

In which year was the first passenger train ran in India?

(i) ১৮৫০

1850

(ii) ১৮৫৩

1853

(iii) ১৮৫৬

1856

(iv) ১৮৬০

1860

- (d) ভাৰতত ইংৰাজৰ শাসনৰ সময়ত তলৰ কোনটো হাৰ বেছি আছিল ?

Which of the following rates was high during the British rule in India?

(i) সাক্ষৰতাৰ হাৰ

Literacy rate

(ii) মহিলা সাক্ষৰতাৰ হাৰ

Female literacy rate

(iii) শিশু মৃত্যুৰ হাৰ

Infant mortality rate

(iv) আয়ুসৰ হাৰ

Life expectancy rate

- (e) ব্ৰিটিছৰ নীতিৰ ফলত ভূমি বাজহ আহৰণত গ্ৰাম্য অঞ্চলত কোনটো গোটৰ ব্যাপক স্থানচ্যুতি ঘটিছিল ?

The British policy of land revenue extraction led to the widespread displacement of which group in rural areas?

(i) মাটিৰ মালিকসকল

Landlords

(ii) জমিদাৰসকল

Zaminders

(iii) কৃষকসকল

Peasants

(iv) উদ্যোগিক শ্ৰমিকসকল

Industrial workers

- (f) শোষণৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰা ব্ৰিটিছ অৰ্থনৈতিক নীতিৰ বাবে কোনটো খণ্ডই সীমিত উন্নয়নৰ সম্বন্ধীন হৈছিল ?

Which sector experienced limited development due to British economic policies focusing on exploitation?

(i) শিক্ষা

Education

(ii) স্বাস্থ্য

Health

(iii) আন্তঃগাঁথনি

Infrastructure

(iv) স্থানীয় উদ্যোগ

Local industries

2. চমু টোকা লিখা (যি কোনো তিনিটা) : 4×3=12

Write short notes on (any three) :

(a) প্ৰাক-স্বাধীনতা কালত ভাৰতৰ অৰ্থনৈতিক গাঁথনি

Economic structure of India in pre-independence era

(b) এম. কে. গান্ধীৰ অৰ্থনৈতিক ধাৰণা

Economic ideas of M. K. Gandhi

(c) ব্ৰিটিছ শাসনকালত ভাৰতৰ পৰিবহন ব্যৱস্থা

Transport system during British rule

(d) ঔপনিৱেশিক ভাৰতৰ বৈদেশিক মূলধন
Foreign capital in colonial India

(e) ঔপনিৱেশিক যুগত বৈদেশিক বাণিজ্যৰ বিকাশ
Growth of foreign trade in colonial period

3. (a) প্ৰাক-স্বাধীনতা কালত অৰ্থনৈতিক অনগ্রসৰতাৰ কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা। 11

Discuss the causes of economic backwardness in pre-independence India.

নাইবা / Or

(b) ব্ৰিটিছ শাসনকালত ৰাষ্ট্ৰীয় আয়ৰ ধাৰা আৰু গঠনৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা।

Explain the trend and composition of national income in British period.

4. (a) ব্ৰিটিছ শাসনৰ সময়ত ভাৰতত কৃষি বিপণনৰ সমস্যাৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা। 11

Explain the problems of agricultural marketing in India during British rule.

নাইবা / Or

(b) ভাৰতত কৃষি বাণিজ্যিকীকৰণৰ কাৰণ আৰু পৰিণামসমূহ আলোচনা কৰা।

Discuss the causes and consequences of commercialisation of agriculture in India.

(6)

5. (a) প্রাক-স্বাধীনতা কালত ভাৰতৰ ৰাজহুৱা ঋণৰ প্ৰকৃতি আৰু সমস্যাৰ ওপৰত এটা টোকা লিখা। 10

Write a note on the nature and problems of public debt in India in pre-independence period.

নাইবা / Or

- (b) ঔপনিবেশিক শাসনকালত চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰা ৰাজস্ব নীতি ব্যাখ্যা কৰা।

Explain the Fiscal policy undertaken by the Government in colonial period.

6. (a) ভাৰতত ব্ৰিটিছ চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰা অৰ্থনৈতিক নীতিসমূহৰ কেন্দ্ৰবিন্দু কি আছিল? এই নীতিসমূহৰ প্ৰভাৱৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা। 2+8=10

What was the focus of the economic policies pursued by the British Government in India? Explain the impacts of these policies.

নাইবা / Or

- (b) ঔপনিবেশিক শাসনৰ সময়ত ভাৰতৰ বৈদেশিক বাণিজ্যৰ দিশৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। 10

Discuss about the direction of India's foreign trade during colonial period.

26P/304

(Continued)

(7)

(Additional 20 marks for 2023 Batch)

7. তলৰ যি কোনো দুটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ লিখা :

Answer any two from the following questions :

- (a) ব্ৰিটিছ শাসনকালত ঔদ্যোগিক উন্নয়নৰ সমস্যাসমূহ বিশ্লেষণ কৰা। 10

Analyse the problems of industrial development in British period.

- (b) ব্ৰিটিছ শাসনকালত ভাৰতৰ কৃষি ব্যৱস্থাৰ এক চমু বৰ্ণনা দিয়া। 10

Give a brief description of agriculture system during British rule.

- (c) ঔপনিবেশিক শাসনৰ সময়ত পৰিবহন উন্নয়ন আৰু ভাৰতীয় অৰ্থনীতিত ইয়াৰ প্ৰভাৱৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। 10

Discuss the transportation development and its impact on Indian economy during colonial rule.

26P—8000/304

1 SEM FYUGP GECECO1

Total No. of Printed Pages—8

1 SEM FYUGP GECEDN1 (A/B)

2025

(November)

EDUCATION

(Generic Elective Course)

Paper : GECEDN1

Full Marks : 60 (80 for 2023 Batch)

Time : 2 hours (3 hours for 2023 Batch)

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

Paper : GECEDN1 (A)

(Introduction to Education)

1. তলৰ প্রশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া : 1×6=6

Answer the following questions :

(a) শিক্ষাৰ এটা প্রকৃতি উল্লেখ কৰা।

Mention one nature of education.

(b) UNESCOৰ এটা উদ্দেশ্য উল্লেখ কৰা।

Mention one objective of UNESCO.

(c) ভাৰতৰ প্ৰাক-প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ এটা লক্ষ্য উল্লেখ কৰা।

Mention one aim of pre-primary
education in India.

(2)

(d) সহ-পাঠ্যক্রমিক কাৰ্য্যৱলীৰ এটা উদাহৰণ লিখা।

Write one example of co-curricular activities.

(e) শিক্ষাৰ গণতান্ত্ৰিক লক্ষ্যৰ এটা গুণ লিখা।

Write one merit of democratic aim of education.

(f) শিক্ষাৰ মাধ্যম হিচাপে ইণ্টাৰনেটৰ এটা ব্যৱহাৰ লিখা।

Write one use of Internet as an agency of education.

2. তলত দিয়াবোৰৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা : $3 \times 4 = 12$

Write short notes on the following :

(a) আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ মাজৰ চাৰিটা পাৰ্থক্য

Four differences between formal and non-formal education

(b) ঘৰখন বা পৰিয়ালৰ শিক্ষামূলক কাৰ্য্যৱলী

Educational functions of home or family

(c) ভাৰতবৰ্ষৰ উচ্চশিক্ষাৰ চাৰিটা লক্ষ্য

Four aims of higher education in India

(d) সহ-পাঠ্যক্রমিক কাৰ্য্যৱলীৰ গুৰুত্ব

Importance of co-curricular activities

26P/149

(Continued)

(3)

3. শিক্ষাৰ অৰ্থ লিখা। মূল্যবোধৰ বিকাশ সাধনৰ বাবে শিক্ষাৰ কাৰ্যসমূহ বৰ্ণনা কৰা। $3+7=10$

Write the meaning of education. Describe the various functions of education towards development of values.

অথবা / Or

শিক্ষাৰ ব্যক্তিকেन्द्रিক আৰু সমাজকেन्द्रিক লক্ষ্য ব্যাখ্যা কৰা।

$5+5=10$

Explain individual and social aims of education.

4. শিক্ষাৰ মাধ্যম হিচাপে শৈক্ষিক অনুষ্ঠান আৰু জনসংযোগ মাধ্যমৰ ভূমিকা ব্যাখ্যা কৰা। $5+5=10$

Explain the role of educational institution and mass media as agencies of education.

5. ভাৰতবৰ্ষৰ মাধ্যমিক শিক্ষাৰ সংগঠন আৰু লক্ষ্যসমূহ লিখা।

$5+6=11$

Write the structure and aims of secondary education in India.

6. পাঠ্যক্রম কি? পাঠ্যক্রমৰ প্ৰকৃতি আৰু গুৰুত্ব বৰ্ণনা কৰা।

$3+(4+4)=11$

What is curriculum? Describe the nature and significance of curriculum.

26P/149

(Turn Over)

(4)

অথবা / Or

পৰিমাণ কি? পৰিমাণ আৰু মূল্যায়নৰ মাজৰ পাৰ্থক্যসমূহ
লিখা। $4+7=11$

What is measurement? Write the differences
between measurement and evaluation.

(২০২৩ বৰ্ষৰ শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে অতিৰিক্ত ২০ নম্বৰ)

(Additional 20 marks for 2023 batch)

7. তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া : $5 \times 4 = 20$

Answer the following questions :

(a) শিক্ষাৰ গণতান্ত্ৰিক লক্ষ্যৰ বিষয়ে লিখা।

Write about the democratic aim of
education.

(b) ব্যক্তিৰ বাবে শিক্ষাৰ বিভিন্ন কাৰ্যসমূহ বৰ্ণনা কৰা।

Describe the various functions of
education towards individual.

(c) শিক্ষাত ইণ্টাৰনেটৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে লিখা।

Write the role of Internet in education.

(d) সহ-পাঠ্যক্রমিক কাৰ্য্যক্ৰমৰ প্ৰকাৰসমূহ লিখা।

Write the types of co-curricular
activities.

(5)

Paper : GECEDN1 (B)

(Educational Psychology)

1. তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া : $1 \times 8 = 8$

Answer the following questions :

(a) মনোবিশ্লেষণ তত্ত্ব কোনে আগবঢ়াইছিল?

Who gave the psycho-analysis theory?

(b) পৰ্যবেক্ষণ পদ্ধতিৰ এটা গুণ উল্লেখ কৰা।

Mention one merit of observation
method.

(c) বৃদ্ধি আৰু বিকাশত প্ৰভাৱ পেলাৱা এটা উপাদান উল্লেখ
কৰা।

Mention one factor influencing growth
and development.

(d) আচৰণজনিত সমস্যাৰ এটা কাৰণ লিখা।

Write one cause of behavioural problem.

(e) “অভিজ্ঞতা আৰু প্ৰশিক্ষণৰ যোগেদি কৰা আচৰণৰ
সংশোধন কাৰ্যই হ’ল শিকন।” উক্তিটো কোনে
কৈছিল?

“Learning is the modification of
behaviour through experience and
training.” Who said this statement?

(6)

(f) শিকনৰ এটা প্ৰধান নীতি উল্লেখ কৰা।

Mention one major law of learning.

(g) মনোযোগৰ এটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

Write one characteristic of attention.

(h) বুদ্ধি আৰ্জিত নে জন্মগত?

Is intelligence acquired or inborn?

2. তলত দিয়াবোৰৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা : $3 \times 4 = 12$

Write short notes on the following :

(a) মনোবিজ্ঞানৰ প্ৰকৃতি

Nature of psychology

(b) বিকাশৰ নীতি

Principles of development

(c) অভিৰোচন আৰু শিকনৰ মাজৰ সম্বন্ধ

Relationship between motivation and learning

(d) সামাজিক বুদ্ধিমত্তাৰ বৈশিষ্ট্য

Characteristic of social intelligence

(7)

3. আচৰণবাদ আৰু সংগঠনবাদৰ শিক্ষা মনোবিজ্ঞানলৈ অৱদান সম্পৰ্কে লিখা। $5+5=10$

Write the contribution of behaviourism and structuralism towards education.

অথবা / Or

শিক্ষা মনোবিজ্ঞানৰ অৰ্থ কি? শিক্ষা মনোবিজ্ঞানৰ পৰিসৰ বৰ্ণনা কৰা। $3+7=10$

What is educational psychology? Describe the scope of educational psychology.

4. বিকাশৰ বিভিন্ন দিশসমূহ বৰ্ণনা কৰা। 10

Describe the different dimensions of development.

5. শিকনৰ অন্তৰ্দৰ্শন পদ্ধতি কি? এই পদ্ধতিৰ শৈক্ষিক গুৰুত্ব বৰ্ণনা কৰা। $5+5=10$

What is insightful method of learning? Describe the educational significance of this method.

6. ব্যক্তিগত পাৰ্থক্য বুলিলে কি বুজা? ব্যক্তিগত পাৰ্থক্যৰ শৈক্ষিক গুৰুত্ব ব্যাখ্যা কৰা। $3+7=10$

What is meant by individual differences? Explain the educational implications of individual differences.

অথবা / Or

ব্যক্তিত্ব কি? ব্যক্তিত্বৰ প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰা। $3+7=10$
What is personality? Explain the nature of personality.

(২০২৩ বৰ্ষৰ শিক্ষার্থীৰ বাবে অতিৰিক্ত ২০ নম্বৰ)

(**Additional 20 marks for 2023 batch**)

7. তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া :

5×4=20

Answer the following questions :

(a) অন্তঃনিৰীক্ষণ পদ্ধতি সম্পৰ্কে চমুকৈ লিখা।

Write briefly about introspection method.

(b) শিকনৰ প্ৰকৃতি লিখা।

Write the nature of learning.

(c) শিশুসকলৰ আচৰণজনিত সমস্যা হিচাপে খঙৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা।

Explain anger as a behavioural problem of children.

(d) মনোযোগৰ বৈশিষ্ট্য বৰ্ণনা কৰা।

Describe the characteristics of attention.

Total No. of Printed Pages—4

1 SEM FYUGP GECHIS1

2025

(November)

HISTORY

(Generic Elective Course)

Paper : GECHIS1

**(Introduction to Culture and Heritage of
Ancient India)**

Full Marks : 60 (80 for 2023 Batch)

Time : 2 hours (3 hours for 2023 Batch)

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. এটা শব্দ/এটা বাক্যত তলৰ প্রশ্নবোৰৰ প্রতিটোৰ উত্তৰ দিয়া :
1×6=6

Answer the following questions in *one word*
or in *one sentence* each :

(a) চাৰি বেদৰ নাম লিখা।

Write the names of the four Vedas.

(b) 'জাতক' কি?

What is 'Jataka'?

(c) 'হেন'থেইজিম' কি?

What is 'Henotheism'?

(2)

- (d) কাৰ ৰাজত্বকালত দ্বিতীয় বৌদ্ধ পৰিষদ অনুষ্ঠিত হৈছিল?
During whose reign was the Second Buddhist Council held?
- (e) অমৰাৱতীৰ প্ৰাচীন নাম কি আছিল?
What was the ancient name of Amravati?
- (f) কোনখন তামিল গ্ৰন্থক 'তামিল ভূমিৰ বাইবেল' বুলি জনা যায়?
Which Tamil text is known as the 'Bible of the Tamil Land'?

2. তলত দিয়াবোৰৰ চমু টোকা লিখা (যি কোনো তিনিটা) :
4×3=12

Write short notes on any *three* of the following :

- (a) স্মৃতিসমূহ
Smritis
- (b) বুদ্ধ সংঘ
Buddha Sangha
- (c) স্তূপসমূহ
Stupas
- (d) ইলোৰাৰ ভিত্তিচিত্ৰ (মুৰেল পেইণ্টিং)
Mural Paintings of Ellora
- (e) মাধৱৰ উপনিষদ দৰ্শন
Upanishadic Philosophy of Madhava

26P/106

(Continued)

(3)

3. তলৰ যি কোনো তিনিটাৰ ওপৰত লিখা : 14×3=42
Write on any *three* of the following :
- (a) প্ৰাচীন ভাৰতৰ সংস্কৃত সাহিত্য
Sanskrit literature in ancient India
- (b) জৈন ধৰ্মৰ ধৰ্মীয় নীতিসমূহ
Religious principles of Jainism
- (c) প্ৰাচীন ভাৰতৰ শিলত কটা স্থাপত্যৰ বিৱৰণ
Description of rock-cut architecture of ancient India
- (d) তামিল সাহিত্য
Tamil literature
- (e) মন্দিৰ স্থাপত্যৰ নাগাৰা শৈলী
Nagara style of temple architecture

(Additional 20 marks for 2023 Batch)

4. তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া (যি কোনো দুটা) : 10×2=20
Answer the following questions (any *two*) :
- (a) পালি আৰু প্ৰাকৃত সাহিত্যৰ ওপৰত আলোচনা কৰা।
Discuss about the Pali and Prakrit literature.
- (b) ভাৰতীয় দৰ্শনৰ আস্তিকা ব্যৱস্থা কি কি? যি কোনো দুটা আস্তিকা ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।
What are the Astika systems of Indian Philosophy? Discuss about any two Astika systems.

26P/106

(Turn Over)

(c) মথুরা ভাস্কৰ্য শিল্পৰ ওপৰত এটা চমু টোকা লিখা।
Write a brief note on Mathura
Sculptural Art.

(d) ভাৰতৰ যি কোনো এখন মহাকাব্যৰ ওপৰত এটা টোকা
লিখা।
Write a note on any one epic literature
of India.

★ ★ ★

Total No. of Printed Pages—7

1 SEM FYUGP GECSOC1

2025

(November)

SOCIOLOGY

(Generic Elective Course)

Paper : GECSOC-1

(**Introduction to Sociology**)

Full Marks : 60 (80 for 2023 Batch)

Time : 2 hours (3 hours for 2023 Batch)

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. তলত দিয়াবোৰৰ পৰা শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : $1 \times 6 = 6$
Choose the correct answer of the following :

(a) কোন চনত সমাজতত্ত্বৰ জন্ম হৈছিল?

In which year was Sociology born?

(i) ১৮৩৯ / 1839

(ii) ১৯৩৯ / 1939

(iii) ১৭৩৯ / 1739

(iv) ১৬৩৯ / 1639

(2)

(b) _____ আৰু সমাজতত্ত্ব যমজ ভগ্নী।
_____ and Sociology are twin sisters.

(i) ইতিহাস
History

(ii) ৰাজনীতি
Politics

(iii) গণিত
Mathematics

(iv) নৃতত্ত্ব
Anthropology

(c) তলৰ কোনটো সামাজিক নিয়ন্ত্ৰণৰ প্ৰতিনিধি নহয়?
Which of the following is not the agency
of social control?

(i) ধৰ্ম
Religion

(ii) পৰিয়াল
Family

(iii) আইন
Law

(iv) সমনীয়া সমূহ
Peer group

26P/108

(Continued)

(3)

(d) তলৰ কোনটো মুক্ত স্তৰীকৰণৰ উদাহৰণ?

Which of the following is the example of
open stratification?

(i) জাতি
Caste

(ii) শ্ৰেণী
Class

(iii) ভূসম্পত্তি
Estate

(iv) ৰাজতন্ত্ৰ
Monarchy

(e) তলৰ কোনটো প্ৰাথমিক সমূহৰ উদাহৰণ?

Which of the following is the example of
primary group?

(i) পৰিয়াল
Family

(ii) বিশ্ববিদ্যালয়
University

(iii) ধৰ্মীয় সম্প্ৰদায়
Religious community

(iv) কোম্পানী
Company

26P/108

(Turn Over)

(4)

(f) *What is Sociology? An Introduction to the Discipline and Profession* নামৰ গ্ৰন্থখন কোনে লিখিছিল?

Who wrote the book, *What is Sociology? An Introduction to the Discipline and Profession*?

(i) এলেক্স ইংকেলছ
Alex Inkeles

(ii) মেক্স বেবাৰ
Max Weber

(iii) আগষ্ট ক'ম্টে
Auguste Comte

(iv) বৰাৰ্টছন
Robertson

2. তলত দিয়া যি কোনো তিনিটাৰ বিষয়ে লিখা (প্রতিটো ১৫০ শব্দৰ ভিতৰত) : $4 \times 3 = 12$

Write on any *three* of the following (**within 150 words** each) :

(a) প্ৰস্থিতি আৰু ভূমিকা
Status and role

(b) সামাজিক পৰিৱৰ্তনৰ কাৰক হিচাবে প্ৰযুক্তিবিদ্যা
Technology as a factor of social change

(5)

(c) স্বলব্ধ প্ৰস্থিতি
Achieved status

(d) সামাজিকীকৰণ
Socialization

(e) সামাজিক সংৰচনা
Social structure

(f) সামাজিক শ্ৰেণী
Social class

3. তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো তিনিটাৰ উত্তৰ দিয়া (প্রতিটো ৫০০ শব্দৰ ভিতৰত) : $14 \times 3 = 42$

Answer any *three* of the following questions (**within 500 words** each) :

(a) পশ্চিমত সমাজতত্ত্বৰ বিকাশৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।
Discuss about the development of sociology in the West.

(b) সামাজিক প্ৰস্থিতি আৰু ভূমিকাৰ সংজ্ঞা দিয়া। প্ৰস্থিতিৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।
Define social status and role. Discuss about the different types of status.

(c) সামাজিকীকৰণৰ প্ৰতিনিধিসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।
Discuss about the agencies of socialization.

(6)

- (d) সামাজিক পৰিৱৰ্তনৰ কাৰকসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।
Discuss about the factors of social change.
- (e) সামাজিক গতিশীলতা বুলিলে কি বুজা? ঔদ্যোগিক সমাজত সামাজিক গতিশীলতাৰ সম্পৰ্ক আলোচনা কৰা।
What do you mean by social mobility? Discuss about social mobility in industrial society.
- (f) সমাজতত্ত্ব আৰু অন্যান্য সমাজবিজ্ঞানৰ সম্পৰ্কৰ বিষয়ে লিখা।
Write about the relationship between sociology and other social science.

(Additional 20 marks for 2023 Batch)

4. তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা : $10 \times 2 = 20$
Answer any two of the following questions :

- (a) সমাজতত্ত্বৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমবিকাশৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।
Discuss about the origin and development of sociology.
- (b) সমাজতত্ত্বৰ লগত বুৰঞ্জীৰ সম্পৰ্ক আলোচনা কৰা।
Discuss the relationship between History and Sociology.

(7)

- (c) সামাজিক সমূহৰ সংজ্ঞা দিয়া। প্ৰাথমিক আৰু দ্বিতীয়ক সমূহৰ মাজত থকা পাৰ্থক্যসমূহ আলোচনা কৰা।
Define social group. Discuss the differences between Primary and Secondary group.
- (d) সামাজিক পৰিৱৰ্তন মানে কি? ইয়াৰ প্ৰতিনিধিসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।
What is social change? Discuss the agencies of social change.
